

Ryszard Kruk

TEODOR – OJCIEC JERZEGO ROLANDA

Na jednej z aukcji antykwarycznych udało nam się wzbogacić redakcyjne zbiory o kartę pocztową przedstawiającą Teodora Rolanda. Pocztówka, którą przedstawiamy obok, nosi napis: „Teodor Roland, Art. Teatr. Rząd. Warsz.”, a wykonana została w oparciu o fotografię firmy Malarski & Tavrell, Nowy Świat 57.

Syn Teodora, Jerzy, zginął tragiczną śmiercią w roku 1940, zatrzymany w Muszynie przez gestapo w trakcie ucieczki na Węgry. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Muszynie, a jedna z muszyńskich ulic nosi jego imię. O losach Jerzego w „Almanachu Muszyny” 2001 opowiedział Jerzy Krzyś¹. Dzisiaj chcemy Czytelnikowi przybliżyć sylwetkę jego ojca, Teodora.

Teodor Roland – artysta Warszawskich Teatrów Rządowych

¹ Jerzy Krzyś, *Epitafium dla aktora. Jerzy Roland*, „Almanach Muszyny” 2001, s. 192–193.

Teodor Aleksander Roland (pierwotnie Konopka) urodził się 7 lipca 1862 roku w Siedlcach. Był synem urzędnika Artura Konopki i Felicji z Synakiewiczów. Po wczesnej śmierci rodziców wychowywał się u rodziny właścicieli ziemskich Dubieckich, później uczęszczał do gimnazjum w Warszawie. Zdobył przygotowanie do zawodu aktora u Władysława Szymanowskiego, związanego z Warszawskimi Teatrami Rządowymi. Latem 1884 roku debiutował na scenie warszawskiego teatru ogrodowego Belle Vue, ale wkrótce wyjechał do Krakowa, uciekając od obowiązku służby w armii rosyjskiej. Do roku 1891 pozostawał aktorem teatru w Krakowie, uczestnicząc w wyjazdach zespołu na występy do Częstochowy, Krynicy i Szczawnicy. We wrześniu 1891 roku wyjechał z Krakowa, z paszportem na nazwisko Roland, i od tego czasu używał tego nazwiska, zarówno na scenie, jak i w życiu prywatnym. Przez pół roku występował w polskim teatrze w Petersburgu, potem w Rydze, Mitawie i Lipawie. W roku 1893 powrócił do Warszawy i został zaangażowany do zespołu Warszawskich Teatrów Rządowych; po rozwiązaniu tej instytucji (1915 r.) występował w Teatrze Rozmaitości i w Teatrze Narodowym. Przeszedł na emeryturę w roku 1925.

Teodor Roland cieszył się dużą sławą w Warszawie. Miał bogaty repertuar, grał role dramatyczne, komediowe, romantyczne, w sztukach współczesnych i kostiumowych. Do najwybitniejszych jego kreacji zaliczane są: Maciuś w *Zaczarowanym kole* Lucjana Rydla, tytułowy *Mazepa* Juliusza Słowackiego, Wołodyjowski w scenicznych adaptacjach *Trylogii* Henryka Sienkiewicza, tytułowy *Kościuszko pod Raclawicami* Władysława Anczyca, Waclaw w *Zemście* Aleksandra Fredry. Był uważany za wybitnego recytatora poezji romantycznej. Od roku 1911 występował również w filmach, m.in. w *Dziejach grzechu*, *Sądzie Bożym*, *Panu Tadeuszu*. Udzielał się jako pedagog m.in. w Klasie Dramatycznej przy Warszawskim Towarzystwie Muzycznym i Warszawskiej Szkole Dramatycznej. Działał w Związku Artystów Scen Polskich. Jako jeden z pierwszych aktorów został odznaczony krzyżem Orderu Polonia Restituta. Zmarł 10 października 1928 r. w Warszawie i został pochowany na Powązkach.

Z poślubioną w roku 1895 aktorką Heleną Szymborską (1872–1952) miał dwóch synów: Witolda (urodzony w roku 1898 – zginął w wypadku samochodowym w roku 1929) i Jerzego (1900–1940). Obaj kontynuowali tradycje aktorskie ojca.

Źródło:

Krystyna Zawadzka, *Teodor Roland*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, tom XXXI, 1989.